

Təsdiq edirəm: _____
(kafedra müdiri)

İmza: _____

Tarix: “ ____ ” _____ 2025-ci il

Fənnin haqqında məlumat

Fənnin adı	Kafedra	Akademik qrup	Tədris ili, semestr	Dərs yükü (saat)	Tədris yükü		
					Müh (saat)	Məş (saat)	Lab (saat)
Maliyyə	Maliyyə	224,224A,924	2025-2026	60	30	30	

İmtahan sualları

Sual blokları	Tapşırıqlar
I blok	Nəzəri suallar <ol style="list-style-type: none"> Maliyyə elminin yaranması və inkişafını şərh edin. Azərbaycanda maliyyə elminin yaranması və inkişafına dair nəzəri baxışlar şərh edin. Maliyyənin mahiyyəti, funksiyaları, zəruriliyi və predmetini izah edin Maliyyənin digər elmlərlə və iqtisadi kateqoriyalar ilə qarşılıqlı əlaqəsini izah edin Maliyyə resursları və onların formalaşmasını şərh edin. Maliyyə sisteminin mahiyyəti və həlqələrin xarakteristikasını şərh edin. Dövlət maliyyəsinin mahiyyətini və funksiyalarını şərh edin. Bələdiyyə maliyyəsinin təşkili xüsusiyyətlərini şərh edin. Maliyyə siyasətinin mahiyyəti və təşkili prinsiplərini şərh edin. Maliyyə siyasətinin təsnifatı və tiplərini şərh edin. Maliyyənin idarə edilməsinin hüquqi əsasları və idarəetmə orqanları sistemini şərh edin. Maliyyə nəzarətinin mahiyyəti, vəzifələri və təşkili prinsiplərini izah edin Maliyyə nəzarətinin təsnifatını şərh edin. Qeyri-dövlət maliyyə nəzarətinin mahiyyətini şərh edin. Büdcənin mahiyyəti və funksiyalarını şərh edin. Büdcə sisteminin fəaliyyət prinsipləri və hüquqi əsaslarını izah edin. Büdcə prosesinin mahiyyəti və təşkili əsaslarını izah edin. Büdcədən kənar fondların mahiyyəti və təsnifatını şərh edin. Dövlət büdcəsinin gəlirlərinin iqtisadi mahiyyəti və tərkibini izah edin. Azərbaycan Respublikasının vergi sistemi və qeyri-vergi gəlirlərinin mahiyyətini izah edin.

	<p>21. Dövlət büdcəsi xərclərinin təşkili və əsas istiqamətlərini şərh edin.</p> <p>22. Dövlət büdcəsinin iqtisadi və sosial xərclərin mahiyyətini şərh edin.</p> <p>23. Büdcə profisiti və büdcə kəsri izah edin.</p> <p>24. Dövlət kreditinin mahiyyəti, funksiyalarını izah edin.</p> <p>25. Dövlət kreditinin təsnifatını şərh edin.</p> <p>26. Dövlət borcunun məzmunu və formalarını şərh edin.</p> <p>27. Dövlət borcunun idarə olunmasını izah edin.</p> <p>28. Azərbaycan Respublikasının dövlət borcunun məzmununu şərh edin.</p> <p>29. Müəssisələrin maliyyəsinin mahiyyəti, funksiyaları və təşkili prinsiplərini izah edin.</p> <p>30. Müəssisələrin maliyyə münasibətlərini və maliyyə resurslarını şərh edin.</p>
II blok	<p>Nəzəri suallar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Müəssisənin gəlirlərinin mahiyyəti və təsnifatını izah edin. 2. Qiymət və onun növlərini izah edin. 3. Müəssisənin xərclərinin mahiyyəti və tərkibini izah edin. 4. Mənfəətin iqtisadi mahiyyəti, funksiyaları və bölgüsünü izah edin. 5. Müəssisənin fəaliyyətinin rentabelliyini izah edin. 6. Müəssisənin vergi və sosial sığorta ödəmələrini şərh edin. 7. Əsas fondların, dövriyyə vəsaitlərinin iqtisadi mahiyyəti və tərkibini izah edin. 8. Maliyyə planlaşdırılmasının mahiyyəti, məqsədi və vəzifələrini şərh edin. 9. Ev təsərrüfatlarının büdcəsinin gəlirlərini şərh edin. 10. Ev təsərrüfatlarının büdcəsinin xərclərini şərh edin. 11. Maliyyə bazarının mahiyyəti, funksiyaları və növlərini izah edin. 12. Kapital, Valyuta və Kredit bazarını şərh edin. 13. Azərbaycan respublikasında Maliyyə bazarının yaranması və inkişafını şərh edin. 14. Qiymətli kağızlar bazarını şərh edin. 15. Fond Birjalarının əhəmiyyətini şərh edin. 16. Sığortanın iqtisadi mahiyyəti, funksiyalarını izah edin. 17. Sığortanın forma və növlərini izah edin. 18. Azərbaycan Respublikasında Sığortanın təşkili xüsusiyyətlərini şərh edin. 19. Bankların maliyyə vasitəçiləri kimi mahiyyətini izah edin. 20. Bankların təsnifatını şərh edin. 21. Azərbaycan Respublikasının bank sistemi və onun hüquqi əsaslarını şərh edin. 22. Bankçılıqda müasir tendensiyaları şərh edin. 23. Kommersiya bankları və onların funksiyalarını izah edin. 24. Bankların aktiv əməliyyatlarını şərh edin. 25. Bankların passiv əməliyyatlarını şərh edin. 26. Bank riskləri və onların formalarını şərh edin. 27. Beynəlxalq kreditin mahiyyəti və əsas formalarını izah edin. 28. Beynəlxalq Valyuta münasibətlərini şərh edin. 29. Azərbaycan Respublikasının valyuta sistemini şərh edin. 30. Beynəlxalq maliyyə-kredit təşkilatlarının mahiyyətini şərh edin.
III blok	Hesablama xarakterli praktiki tapşırıqlar

	<p>1. “Karat” şirkəti bu il hər səhm üzrə 6 manat dividend ödəmişdir. Dividentlərin həmişəlik 15% artımı gözlənilir. Tələb edilən gəlirlilik 20%-dirsə səhmin dəyəri neçə manatdır? . Nəticəni qiymətləndirin</p> <p>2. Tutaq ki, bu gün 1500 manat pulunuz vardır və siz bu vəsaiti investisiya etmək istəyirsiniz. İllik faiz dərəcəsi 9%-dirsə bir ildən sonra sizin nə qədər pulunuz olacaq? Nəticəni qiymətləndirin.</p> <p>3. A şirkəti B şirkətini almaq istəyir. A şirkətinin mənfəəti 460000, B şirkətinin mənfəəti isə 135000-dir.Yeni yaranacaq A* şirkətinin səhmlərinin sayı – 145 000 ədəddir. A*” –nın bir səhminə düşən mənfəət nə qədər olacaqdır. Nəticəni təhlil edin</p> <p>4. Müştərinin 109000 manat məbləğində, illik 13% gəlir gətirən vekseli üzrə öhdəlik 7-ci ayın sonunda yerinə yetirilmişdir. Müştəriyə 7 ay üçün hesablanmış faiz məbləğini müəyyən edin. Nəticəni qiymətləndirin</p> <p>5. 2020-ci ildə dövlət büdcəsinin gəliri belə olmuşdur: əlavə dəyər vergisinin 6 mlrd. manat, mənfəət vergisinin 2 mlrd. manat, gəlir vergisinin 5 mlrd. manat, qeyri-vergi daxilolmalarının həcmi 1 mlrd. manat.</p> <p>1) Büdcə gəlirlərinin ümumi həcmi;</p> <p>2) Büdcə gəlirlərinin tərkibində hər bir vergi daxilolmasının xüsusi çəkisini (%) tapın. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.</p> <p>6. “AZFEN” şirkətinin xidmət göstərdiyi işlərdən illik gəliri 150 000 manatdır. Xidmətin göstərilməsi ilə bağlı ümumi illik xərci 30 000 manat olmuşdur. Şirkətin illik mənfəətini, mənfəət vergisini, xalis mənfəətini və təsisçilərə ödəniləcək 15 %-lik dividendini hesablayın və nəticəni qiymətləndirin.</p> <p>7. “AZTRANS” müəssisənin illik gəliri 500 000 manatdır. Ümumi illik xərci 200 000 manat olmuşdur. Müəssisənin xalis mənfəətini və təsisçilərə ödəniləcək 10 %-lik dividendini hesablayın, nəticəni qiymətləndirin.</p> <p>8. Ümumi Milli Məhsulun həcmi (ÜMM)120 milyard dollardır. Ölkə xaricindəki məhsulun həcmi 8 milyard dollar olmuşdur. Ölkə daxilindəki məhsulun həcmi hesablayın və nəticəni təhlil edib qiymətləndirin</p> <p>9. Fərdi səhmdar hər bir səhm üçün illik 300 dollar dividend ödəyir. Səhmin qiyməti 5000 dollardır. Bu zaman səhmdarın illik dividend gəliri nə qədər (%-lə) olacaqdır. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.</p> <p>10. “BUTA” müəssisəsi göstərilən xidmətlərə görə il ərzində 380 000 AZN gəlir əldə etmişdir. Gəlirin əldə edilməsi ilə bağlı xərclər 95 000 Azn təşkil etmişdir. Belə olduqda xalis mənfəət nə qədər olacaqdır. Nəticəni təhlil edin.</p> <p>11. Bakı fond birjasının 2022-ci il yekunu üzrə ümumi aktivləri istiqraz əqdləri üzrə 992 milyon manatdır. Fondun ümumi öhdəlikləri 2.7 milyon manat və 500 000 dövriyyəsi olan istiqrazları varsa, fondun xalis aktiv dəyəri nə qədərdir? Nəticəni qiymətləndirin.</p> <p>12.”Telman” şirkəti bu il hər səhm üzrə 9 manat dividend ödəmişdir. Dividentlərin həmişəlik 13% artımı gözlənilir. Tələb edilən gəlirlilik 19%-dirsə səhmin dəyəri neçə manatdır? . Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.</p> <p>13.Tutaq ki, bu gün 13000 manat pulunuz vardır və siz bu vəsaiti investisiya etmək istəyirsiniz. İllik faiz dərəcəsi 10%-dirsə bir ildən sonra sizin nə qədər pulunuz olacaq? Nəticəni qiymətləndirin.</p> <p>14. A şirkəti B şirkətini almaq istəyir. A şirkətinin mənfəəti 490000, B şirkətinin mənfəəti isə 175000-dir.Yeni yaranacaq A* şirkətinin səhmlərinin sayı – 195 000 ədəddir. A*” –nın bir səhminə düşən mənfəət nə qədər olacaqdır. Nəticəni təhlil edin.</p>
--	--

	<p>15. Müştərinin 107000 manat məbləğində, illik 16% gəlir gətirən vekseli üzrə öhdəlik 3-cü ayın sonunda yerinə yetirilmişdir. Müştəriyə 3 ay üçün hesablanmış faiz məbləğini müəyyən edin. Nəticəni qiymətləndirin</p> <p>16. 2020-ci ildə dövlət büdcəsinin gəliri belə olmuşdur: əlavə dəyər vergisinin 10 mlrd. manat, mənfəət vergisinin 1 mlrd. manat, gəlir vergisinin 7 mlrd. manat, qeyri-vergi daxilolmalarının həcmi 2 mlrd. manat.</p> <p>1) Büdcə gəlirlərinin ümumi həcmi;</p> <p>2) Büdcə gəlirini tərkibində hər bir vergi daxilolmasının xüsusi şəklini(%) tapın. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.</p> <p>17. Fiziki şəxs qiymətli metallarını banka təminat kimi təklif etməklə istehlak krediti əldə etmək istəyir. Həmin qiymətli metalların dəyəri bank tərəfindən 3 000 manat olaraq qiymətləndirilmişdir. Bank müştəriyə illik nominal faiz dərəcəsi 22% olmaqla 12 ay müddətinə kredit təklif edir. Kreditin maksimum məbləğini, effektiv faiz dərəcəsinə və azalan balans metodu ilə ilk 3 ayın kredit ödənişini hesablayın, nəticəni qiymətləndirin.</p> <p>18. Ümumi Milli Məhsulun həcmi (ÜMM) 210 milyard dollardır. Ölkə xaricindəki məhsulun həcmi isə 11 milyard dollardır. Ölkə daxilindəki məhsulun həcmi hesablayın və nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.</p> <p>19. Fərdi səhmdar hər bir səhm üçün illik 400 dollar dividend ödəyir. Səhmin qiyməti 6000 dollardır. Bu zaman səhmdarın illik dividend gəliri nə qədər (%-lə) olacaqdır. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.</p> <p>20. "TAPAT" müəssisə göstərilən xidmətlərə görə il ərzində 480 000 AZN gəlir əldə etmişdir. Gəlirin əldə edilməsi ilə bağlı xərclər 75 000 Azn təşkil etmişdir. Belə olduqda xalis mənfəət nə qədər olacaqdır. Nəticəni təhlil edin.</p> <p>21. Bakı fond birjasının 2022-ci il yekunu üzrə ümumi aktivləri istiqraz əqdləri üzrə 792 milyon manatdır. Fondun ümumi öhdəlikləri 2.7 milyon manat və 600 000 dövriyyəsi olan istiqrazları varsa, fondun xalis aktiv dəyəri nə qədərdir? Nəticəni qiymətləndirin.</p> <p>22. "Opal" MMC bu il hər səhm üzrə 14 manat dividend ödəmişdir. Dividentlərin həmişəlik 15% artımı gözlənilir. Tələb edilən gəlirlilik 22%-dirsə səhmin dəyəri neçə manatdır? Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.</p> <p>23. Tutaq ki, bu gün 1300 manat pulunuz vardır və siz bu vəsaiti investisiya etmək istəyirsiniz. İllik faiz dərəcəsi 12%-dirsə bir ildən sonra sizin nə qədər pulunuz olacaqdır? Nəticəni qiymətləndirin.</p> <p>24. A şirkəti B şirkətini almaq istəyir. A şirkətinin mənfəəti 600000, B şirkətinin mənfəəti isə 10000-dir. Yeni yaranacaq A* şirkətinin səhmlərinin sayı – 150 000 ədəddir. A** –nin bir səhminə düşən mənfəət nə qədər olacaqdır. Nəticəni təhlil edin.</p> <p>25. Müştərinin 200000 manat məbləğində, illik 12% gəlir gətirən vekseli üzrə öhdəlik 5-ci ayın sonunda yerinə yetirilmişdir. Müştəriyə 5 ay üçün hesablanmış faiz məbləğini müəyyən edin. Nəticəni qiymətləndirin.</p> <p>26. 2020-ci ildə dövlət büdcəsinin gəliri belə olmuşdur: əlavə dəyər vergisinin 9 mlrd. manat, mənfəət vergisinin 3 mlrd. manat, gəlir vergisinin 8 mlrd. manat, qeyri-vergi daxilolmalarının həcmi 7 mlrd. manat.</p> <p>1) Büdcə gəlirlərinin ümumi həcmi;</p> <p>2) Büdcə gəlirini tərkibində hər bir vergi daxilolmasının xüsusi şəklini(%) tapın. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.</p> <p>27. Ümumi Milli Məhsulun həcmi (ÜMM) 220 milyard dollardır. Ölkə xaricindəki məhsulun həcmi isə 16 milyard dollardır. Ölkə daxilindəki məhsulun həcmi hesablayın və nəticəni təhlil edib qiymətləndirin</p>
--	--

5. Bütçə Defisitini tapın. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.

İl	Gəlirlər (mln AZN)	Xərclər (mln AZN)	Bütçə Kəsiri (mln AZN)
2024	50	55	?
2025	60	65	?

6. Divident və səhmlərin dəyəri nə qədər olacaqdır ?. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.

İl	Divident (AZN)	Divident Artımı (%)	Yeni Divident (AZN)	Tələb Edilən Gəlirlilik (%)	Səhmin Dəyəri (AZN)
1	5	10	?	12	?
	7	12	?	13	?
	8	13	?	14	?

7. Faizlə İnvestisiyanı hesablayın. Nəticəni təhlil edin.

İl	İnvestisiya (AZN)	Faiz Dərəcəsi (%)	Faiz Gəliri (AZN)	Ümumi Məbləğ (AZN)
1	2000	8	?	?
2	2500	11	?	?
3	3400	14	?	?

8. Kompound Faizlə İnvestisiya. Nəticəni təhlil edin.

İl	İlkin İnvestisiya (AZN)	İllik Faiz (%)	İl Sonu Məbləğ (AZN)
1	3000	12	?
2	4000	14	?
3	7000	17	?
4	8000	19	?

9. Kreditin tənzimlənməsini aparın. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.

İl	Kredit Məbləği (AZN)	İllik Faiz (%)	Ödəniş (AZN)	Qalan Borc (AZN)
1	8000	15	?	?
2	9500	16	?	?
3	15000	18	?	?

10. Gəlir və Xərclərin Analizini aparın. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.

İl	Gəlir (mln AZN)	Xərc (mln AZN)	Mənfəət (mln AZN)
2024	100	80	?
2025	120	95	?
2026	150	110	?

11. Kreditin 1 il sonra ümumi ödənişi nə qədər olacaq?. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.

Kredit məbləği	İllik faiz	Müddət	Ödəniş növü
15000 AZN	10%	1 il	Sadə faiz

12. İllik investisiyanın artımını hesablayın. Hər il investisiyanın dəyəri nə qədər artacaq?. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.

İnvestisiya məbləği	İllik faiz	Müddət
25000 AZN	8%	3 il
27000 AZN	9%	5 il
29000 AZN	11%	6 il

13.3 il sonra səhmlərin qiyməti və ümumi dəyəri nə qədər olacaq?. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.

Səhmlərin sayı	Başlanğıc qiymət	İllik artım
100	20 AZN	12%
200	20 AZN	14%

14. Hər il ödəniləcək kupon və 5 ilin sonunda ümumi gəlir nə qədər olacaq?. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.

Nominal	Kupon dərəcəsi	Müddət
1000 AZN	9%	5 il
1500 AZN	12%	5 il

15. Depozit hesabına pul vəsaiti qoyulmdur. Faizlərin hər il kapitalizə olunduğunu nəzərə alaraq, 4 il sonra ümumi məbləğ nə qədər olacaq?. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.

Əsas məbləğ	İllik faiz	Müddət
10000 AZN	7%	4 il
16300 AZN	9.4%	4 il

	18400 AZN	11.5%	4 il
16. Divident artımını hesablayın. Səhmin cari dəyəri nə qədərdir?. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.			
Səhmlər	Cari dividend	İllik artım	Gözlənilən gəlirlilik
50	5 AZN	10%	15%
64	7 AZN	13%	18%
78	9 AZN	15%	20%
17. Kreditin aylıq ödənişi nə qədər olacaq?. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.			
Kredit məbləği	İllik faiz	Müddət (ay)	
20000 AZN	12%	24	
33000 AZN	13.5%	36	
18. Pulun illik artımını nə qədər olacaq. Sadə faizlə 6 ildən sonra ümumi məbləğ nə qədər olacaq?. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.			
Əsas məbləğ	İllik faiz	Müddət	
5000 AZN	6%	6 il	
5500 AZN	8%	6 il	
6000 AZN	9%	6 il	
19. Səhmlərin gəlirliliyi (Ümumi gəlirlilik . Capital gain + dividend) nə qədərdir?. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.			
Səhmlər	Başlanğıc qiymət	Satış qiyməti	Divident
200	15 AZN	18 AZN	2 AZN
300	18 AZN	19AZN	3 AZN
20. Büdcə kəsirini və ÜDM-ə nisbətini hesablayın (ÜDM = 200 mlrd AZN). Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.			
İl	Gəlirlər	Xərclər	
2023	52 mlrd AZN	62 mlrd AZN	
2024	55 mlrd AZN	65 mlrd AZN	
2025	58 mlrd AZN	68 mlrd AZN	
21. 3 ildən sonra illik faiz depozitinin ümumi məbləği nə qədər olacaq?. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.			
Əsas məbləğ	İllik faiz	Müddət	

8000 AZN	9%	3 il
8730 AZN	12%	3 il
8920 AZN	13%	3 il

22. Sadə faizlə 2 ildən sonra ödəniləcək məbləği tapın. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.

Kredit məbləği	İllik faiz	Müddət
12000 AZN	11%	2 il
12800 AZN	12%	2 il
12900 AZN	13%	2 il

23. 3 ildən sonra səhmlərin dəyəri və dividend gəliri nə qədər olacaq?. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.

Səhmlər	Başlangıç qiymət	Divident	İllik artım
80	30 AZN	3 AZN	7%
85	33 AZN	5 AZN	8%
89	37 AZN	7 AZN	9%

24. Obligasiy kuponu ödənişlərini və 4 il sonunda ümumi gəliri hesablayın. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.

Nominal	Kupon dərəcəsi	Müddət
2000 AZN	8%	4 il
2500 AZN	9%	4 il
2800 AZN	11%	4 il

25. İllik investisiya artımını və 5 il sonra olan ümumi məbləği tapın. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.

İnvestisiya məbləği	İllik faiz	Müddət
18,000 AZN	10%	5 il

26. Aylıq ödəniş nə qədərdir?. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.

Kredit məbləği	İllik faiz	Müddət (ay)
30000 AZN	14%	24
37000 AZN	16%	36
39000 AZN	17%	72

27. 5 ildən sonra məbləğ nə qədər olacaq?. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.

Əsas məbləğ	İllik faiz	Müddət
-------------	------------	--------

	7000 AZN	6%	5 il
	7700 AZN	8%	5 il
	7800 AZN	9%	5 il

28. Artım tempini tapın və nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.

Gəlirləri(2022)	Gəlirləri(2023)
29.396.285.000 Azn	31 679 646 400 Azn

29. Dövlət büdcəsinin gəlirlərinin iqtisadi mahiyyətini araşdırın. Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.

Gəlirləri(2021)	Gəlirləri(2022)
27.396.285.000 Azn	30 679 646 409Azn

Artım tempini tapın və nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.

30. Büdcə defisiti və ÜDM-ə nisbətini tapın (ÜDM = 150 mlrd AZN). Nəticəni təhlil edib qiymətləndirin.

İl	Gəlirlər	Xərclər
2023	35 mlrd AZN	45 mlrd AZN
2024	37 mlrd AZN	46 mlrd AZN
2025	39 mlrd AZN	48 mlrd AZN

V blok

Case xarakterli praktiki tapşırıqlar

1.Təhsil sektoruna özəl və xarici investisiyalar artıb, vergi daxilolmaları 12% yüksəlib.
Tapşırıq:
a) Maliyyənin stimullaşdırıcı və tənzimləyici funksiyasını qeyd edin.
b) Təhsil sektorunda özəl sərmayəni artırmaq üçün hansı tədbirlər görülmə bilər?

2. 2025-ci il dövlət büdcəsində sosial müdafiə xərcləri 42%, təhsil 13%, səhiyyə 7%, müdafiə 16%, infrastruktur 22% təşkil edir.

Tapşırıq:

a.

Sosial xərclərin yüksək olması dövlətin hansı siyasət istiqamətini əks etdirir?

b.

Təhsil və səhiyyə xərclərinin artırılması uzunmüddətli dövrdə iqtisadiyyata necə təsir göstərə bilər?

c.

Büdcə xərclərinin səmərəliliyini artırmaq üçün hansı nəzarət tədbirləri görülməlidir?

3. Məsələ: Kiçik və orta müəssisələrə verilən subsidiyalar və kredit dəstəyi nəticəsində vergi gəlirləri 9% artıb.
Tapşırıq:
a) Maliyyənin tənzimləyici və stimullaşdırıcı funksiyası necə izah olunur?
b) KOB-ların iqtisadi fəallığını artırmaq üçün hansı tədbirlər görülmə bilər?

4. 2024-cü ildə dövlət büdcəsi gəlirlərinin 47%-i vergi, 18%-i gömrük, 12%-i dövlət müəssisələrinin dividendləri, qalan 23%-i digər gəlirlərdən ibarət olmuşdur.

Tapşırıq:

- a. Büdcə gəlirlərinin belə struktur bölgüsü diversifikasiya səviyyəsini necə xarakterizə edir?
- b. Dövlət müəssisələrinin dividend gəlirlərinin azalması büdcəyə necə təsir edə bilər?
- c. Büdcə gəlirlərinin sabitliyini təmin etmək üçün hansı iki tədbir görülməlidir?

5. Dövlət 2025-ci ildə infrastruktur layihələrinə 5,2 mlrd. manat vəsait ayırmışdır. Bu, ümumi büdcə xərclərinin 13%-ni təşkil edir və əvvəlki illə müqayisədə 10% çoxdur.

Tapşırıq:

- a. İnfrastruktur xərclərinin artırılması dövlətin iqtisadi siyasətində hansı məqsədlərə xidmət edir?
- b. Belə xərclərin iqtisadi artıma və məşğulluğa təsirini izah edin.
- c. Bu qərar büdcə siyasətinin ekspansiv, yoxsa restriktiv olmasını əks etdirir?

6. 2024-cü il dövlət büdcəsində sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri ümumi xərclərin 44%-ni təşkil etmişdir. Bu istiqamətə ayrılan vəsait 2023-cü illə müqayisədə 1,2 mlrd. manat artmışdır.

Tapşırıq:

- a. Sosial xərclərin yüksək payı dövlətin sosial siyasətinə necə xidmət edir?
- b. Sosial xərclərin artması büdcənin sabitliyi və dayanıqlılığına hansı təsiri göstərə bilər?
- c. Sosial müdafiə xərclərinin artırılması hansı əhali qruplarına daha çox yönəlmiş ola bilər?

7. 2024-cü ildə dövlət büdcəsinin gəlirləri 36,7 mlrd. manat, xərcləri isə 38,1 mlrd. manat olmuşdur. Nəticədə 1,4 mlrd. manat büdcə kəsiri yaranmışdır.

Tapşırıq:

- a. Büdcə kəsirinin yaranmasının əsas səbəbləri nə ola bilər?
- b. Büdcə kəsiri dövlətin maliyyə sabitliyinə necə təsir göstərə bilər?
- c. Kəsirin azaldılması üçün hansı fiskal tədbirlər həyata keçirilə bilər?

8. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondunun (ARDNF) 2024-cü il gəlirləri 16,2 mlrd. manat, xərcləri isə 12,4 mlrd. manat olmuşdur. Fondun əsas vəsaitləri neft ixracından daxil olan gəlirlər hesabına formalaşır.

Tapşırıq:

- a. Dövlət Neft Fondunun əsas məqsədi nədir?
- b. Fondun gəlirlərinin dövlət büdcəsinə transferi büdcə sabitliyinə necə təsir edə bilər?
- c. Neft gəlirlərindən asılılığın azaldılması üçün hansı tədbirlər görülməlidir?

9. 2025-ci ildə DSMF-in gəlirləri 6,8 mlrd. manat, xərcləri isə 6,6 mlrd. manat təşkil etmişdir. Əsas gəlir mənbəyi məcburi dövlət sosial sığorta haqlarıdır.

Tapşırıq:

- a. DSMF-in əsas funksiyası nədən ibarətdir?
- b. Sosial sığorta haqlarının artması və azalması əhəlinin sosial təminatına necə təsir göstərir?
- c. Fondun gəlir və xərcləri arasında tarazlığı qorumaq üçün hansı tədbirlər vacibdir?

10. 2024-cü ildə Azərbaycanın dövlət borcu 25,8 mlrd. manat olmuşdur ki, bu da ÜDM-in 22,5%-nə bərabərdir. 2023-cü ildə bu göstərici 21% idi.

Tapşırıq:

- a. Dövlət borcunun artması hansı iqtisadi amillərlə əlaqəli ola bilər?
- b. Borcun ÜDM-də payının artması maliyyə sabitliyinə necə təsir göstərir?
- c. Borcun idarə olunmasında hansı tədbirlər vacibdir?

11. Azərbaycan Respublikasında büdcə sistemi üç səviyyədən ibarətdir: dövlət büdcəsi, Naxçıvan MR büdcəsi və yerli (bələdiyyə) büdcələr. Hər səviyyə öz gəlir və xərclərinə cavabdehdir.

Tapşırıq:

- a. Büdcə sisteminin çoxpilləli olması maliyyə idarəçiliyi üçün hansı üstünlükləri yaradır?
- b. Hər səviyyənin müstəqil gəlir mənbələrinə malik olması niyə vacibdir?
- c. Büdcə sistemində gəlir bölgüsü hansı prinsip əsasında qurulur?

12. “Az grant” MMC-də satış gəliri 600 000 manat, ümumi xərclər 520 000 manatdır. Şirkət xərcləri 7% azaltmaqla mənfəətini artırmaq istəyir.

Tapşırıq:

- a. Xərclər 7% azaldıqda yeni xərclər məbləğini hesablayın.
- b. Yeni mənfəət məbləği nə qədər olacaq?
- c. Xərc azaldılması üçün hansı tədbirlər görülməlidir?

13. Müştəri 40 000 ABŞ dollarını 1 USD = 1,70 AZN məzənnəsi ilə manata dəyişir. İki həftə sonra məzənnə, yəni ABŞ dolları satışı 1 USD = 1,68 AZN olur.

Tapşırıq:

- a. Müştəri valyuta dəyişmə əməliyyatından sonra nə qədər manat əldə etmişdir?
- b. Məzənnə dəyişməsi valyuta bazarında alıcı və satıcılara necə təsir edir?
- c. Valyuta bazarında sabitlik üçün dövlət hansı tənzimləyici tədbirlər görə bilər?

14. Azərbaycan hökuməti BVF ilə 300 milyon dollarlıq makroiqtisadi sabitləşmə proqramı üzrə razılaşma imzalamışdır. Bu vəsait iqtisadi islahatların maliyyələşdirilməsinə yönəldiləcək.

Tapşırıq:

- a. BVF-in beynəlxalq maliyyə sistemində əsas funksiyası nədir?
- b. Belə razılaşmalar dövlət büdcəsinə və milli valyutaya necə təsir göstərə bilər?
- c. BVF-dən alınan kreditlərin istifadəsində şəffaflığın təmin olunması niyə vacibdir?

15. İnvestor 20 000 manat dəyərində səhmlər almışdır. Bir il sonra səhmlərin qiyməti 25 000 manata qalxmış və əlavə olaraq 80 manat dividend əldə etmişdir.

Tapşırıq:

1. İnvestorun ümumi gəlirini hesablayın.
2. Gəlirlilik faizini tapın.
3. Səhmlərin qiymət dəyişməsi investor üçün hansı riskləri ifadə edir?

16. Kiçik və orta müəssisələrə kredit qoyuluşlarının artması vergi daxilolmalarını 8% artırıb.

Tapşırıq:

- a) Bu dəyişiklik maliyyənin funksiyaları ilə necə izah olunur?
- b) Kiçik və orta biznesin investisiya fəallığını artırmaq üçün hansı stimullaşdırıcı addımlar atıla bilər?

17. Xarici sərmayələr ölkəyə axdığı üçün dövlət büdcəsinə vergi daxilolmaları 12% artıb.

Tapşırıq:

- a) Bu maliyyə prosesinin tənzimləyici və stimullaşdırıcı funksiyaları ilə əlaqəsini göstərin.
- b) Xarici investisiyaların cəlbini artırmaq üçün hansı tədbirlər görülməlidir?

18. Enerji sektoruna özəl investisiyalar artıb, büdcəyə gələn vergilər 14% artıb.

Tapşırıq:

- a) Maliyyənin stimullaşdırıcı və tənzimləyici rolu nədir?
- b) Özəl investisiyaları təşviq etmək üçün hansı tədbirlər görülməlidir?

19. Yeni texnologiyaların tətbiqi və investisiyalar nəticəsində vergi gəlirləri 9% artıb.

Tapşırıq:

- a) Maliyyənin tənzimləyici və stimullaşdırıcı funksiyasını izah edin.

	<p>b) Texnologiyaya investisiyaları artırmaq üçün hansı stimullaşdırıcı tədbirlər tətbiq oluna bilər?</p> <p>20.Özəl sektorda ixrac yönümlü istehsalın artması büdcəyə gələn vergi daxilolmalarını 11% artırıb.</p> <p>Təpşırıq:</p> <p>a) Bu vəziyyət maliyyənin funksiyaları ilə necə əlaqələndirilir?</p> <p>b) İxracı təşviq etmək üçün hansı tədbirlər görülməlidir?</p> <p>21. Qeyri-neft sektoruna investisiyaların artması nəticəsində dövlət vergi gəlirləri 13% artıb.</p> <p>Təpşırıq:</p> <p>a) Maliyyənin stimullaşdırıcı və tənzimləyici funksiyasını izah edin.</p> <p>b) Qeyri-neft sektorunda iqtisadi fəallığı artırmaq üçün hansı tədbirlər görülməlidir?</p> <p>22. Rəqəmsal iqtisadiyyata investisiyaların artması vergi daxilolmalarını 15% yüksəldib.</p> <p>Təpşırıq:</p> <p>a) Bu maliyyə prosesinin tənzimləyici və stimullaşdırıcı funksiyaları nədir?</p> <p>b) Rəqəmsal iqtisadiyyatda özəl investisiyaları artırmaq üçün hansı tədbirlər görülməlidir?</p> <p>23. Yeni sənaye müəssisələrinin yaradılması nəticəsində vergi daxilolmaları 14% artıb.</p> <p>Təpşırıq:</p> <p>a) Maliyyənin funksiyası ilə əlaqələndirin.</p> <p>b) Özəl sektorda yeni sənaye müəssisələrinin investisiyalarını təşviq etmək üçün hansı tədbirlər görülməlidir?</p> <p>24. Kiçik texnoloji startaplara dövlət vəsaitləri və özəl investisiyalar daxil olub, vergi gəlirləri 8% artıb.</p> <p>Təpşırıq:</p> <p>a) Bu dəyişiklik maliyyənin tənzimləyici və stimullaşdırıcı funksiyaları ilə necə əlaqələndirilməlidir?</p> <p>b) Startapların investisiya fəallığını artırmaq üçün hansı stimullaşdırıcı tədbirlər görülməlidir?</p> <p>25. Özəl sektorun kənd təsərrüfatına qoyduğu sərmayələr nəticəsində vergi gəlirləri 10% artıb.</p> <p>Təpşırıq:</p> <p>a) Maliyyənin stimullaşdırıcı və tənzimləyici funksiyası necə ifadə olunur?</p> <p>b) Kənd təsərrüfatında iqtisadi fəallığı artırmaq üçün hansı tədbirlər görülməlidir?</p> <p>26. İstehsal müəssisələrinin genişlənməsi ilə dövlət büdcəsinə daxil olan vergi 18% artıb.</p> <p>Təpşırıq:</p> <p>a) Bu maliyyə prosesinin tənzimləyici və stimullaşdırıcı funksiyası nədir?</p> <p>b) İstehsal sahəsində özəl investisiyaları təşviq etmək üçün hansı tədbirlər görülməlidir?</p>
--	---

	<p>27.Xüsusi iqtisadi zonalarda investisiyalar artırılıb, vergi daxilolmaları 15% yüksəlib. Tapşırıq: a) Maliyyənin stimullaşdırıcı və tənzimləyici funksiyasını izah edin. b) Xüsusi iqtisadi zonalara sərmayələri artırmaq üçün hansı tədbirlər görülmə bilər?</p> <p>28. Özəl sektorun infrastruktur layihələrinə sərmayəsi dövlət vergi gəlirlərini 11% artırır. Tapşırıq: a) Bu dəyişiklik maliyyənin funksiyaları ilə necə əlaqələndirilir? b) İnfrastruktur layihələrində investisiyaları təşviq etmək üçün hansı tədbirlər tətbiq oluna bilər?</p> <p>29. Sənaye parklarına qoyulan özəl investisiyalar nəticəsində vergi gəlirləri 13% artıb. Tapşırıq: a) Maliyyənin tənzimləyici və stimullaşdırıcı rolu. b) Sənaye parklarında iqtisadi fəallığı artırmaq üçün hansı tədbirlər görülmə bilər?</p> <p>30.Qeyri-neft ixracatçı şirkətlərin sərmayəsi nəticəsində dövlət büdcəsinə daxil olan vergi 14% artıb. Tapşırıq: a) Bu maliyyə prosesinin funksiyaları. b) Qeyri-neft sektorunda investisiyaları artırmaq üçün hansı stimullaşdırıcı tədbirlər mümkündür?</p>
--	--

Təsdiq edirəm: _____

İmza: _____ Ələkbərov R.E.

(fənn müəllimi)